

**UCHWAŁA NR LVIII/583/2014
RADY MIEJSKIEJ WAŁBRZYCHA**

z dnia 20 lutego 2014 r.

w sprawie przyjęcia Programu "Zielony Wałbrzych 2020"

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2013 r. poz. 594 ze zm.) Rada Miejska Wałbrzycha uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Program "Zielony Wałbrzych 2020" przedstawiony przez Prezydenta Miasta Wałbrzycha, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Wałbrzycha.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

§ 4. Uchwała podlega opublikowaniu w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Miejskiego w Wałbrzychu.

Przewodnicząca Rady Miejskiej
Wałbrzycha

Maria Anna Romańska

PROGRAM ZIELONY WAŁBRZYCH 2020

Wałbrzych 2014

1. Wstęp

„Program Ochrony Środowiska dla Miasta Wałbrzycha na lata 2010-2014 z perspektywą do roku 2018” realizowany jest z zaangażowaniem wielu podmiotów, w tym organizacji proekologicznych, ale przede wszystkim z inspirującą i koordynującą rolą pracowników Urzędu Miejskiego w Wałbrzychu oraz podległych samorządowi Gminy instytucji. Raport z realizacji Programu wskazuje obszary działań, w których osiągnięte rezultaty są obiecujące (np.: gospodarka odpadami komunalnymi) oraz takie, w których poprawa sytuacji oraz rezultaty są niezadowolające (np.: czystość wód powierzchniowych).

Rezultaty, doświadczenia i obserwacje z realizacji Programu w latach 2010-2013 pozwalają w świetle postępów nauki, technologii oraz podnoszenia poziomu świadomości i wiedzy lokalnej społeczności na jego aktualizację również w kontekście nowych regulacji prawnych. Określenie celów strategicznych realizacji Programu do roku 2020 czyni go bardziej czytelnym i przejrzystym. Jasno zdefiniowane i przystępne dla każdego mieszkańca kryteria sukcesu we wdrażaniu proekologicznych zamierzeń lokalnego samorządu (we współpracy z instytucjami zewnętrznymi) zwiększą szansę na zmobilizowanie szerokiego udziału lokalnej społeczności, co wydaje się być niezbędnym warunkiem skutecznej realizacji ambitnych celów do roku 2020.

Obserwacje realizacji Programu w latach 2010-2013 sugerują, że poza bardzo szerokim zaangażowaniem środowisk pedagogicznych oraz dzieci i młodzieży szkolnej, Program nie jest powszechnie znany i rozumiany społecznie. Proponowane cele założone na lata 2013-2020 wymagają w realizacji społecznego upowszechnienia, akceptacji i zaangażowania w znacznie większym stopniu niż to jest obecnie obserwowane. Techniczne parametry oceny stanu środowiska naturalnego w Mieście założone do osiągnięcia w 2020 r. muszą być przełożone na zrozumiały i atrakcyjny język pobudzający wyobraźnię i mobilizujący jak najszersze grupy lokalnej społeczności. Przekaz społeczny Programu powinien inspirować kolejne projekty inicjowane przez szczególnie aktywne lokalne społeczności. Jakkolwiek zasadnicze elementy strategicznych celów muszą mieć racjonalne oparcie o założenia budżetu Miasta, to kolejne lokalne inicjatywy będą możliwe do zrealizowania m. in. poprzez budżet partycypacyjny. Istotnym elementem wsparcia budżetu Miasta w realizacji Programu będą środki UE z nowej perspektywy finansowej 2014-2020, z programów NFOŚiGW, WFOŚiGW oraz innych instytucji zewnętrznych.

Program „Zielony Wałbrzych 2020” to ambitny, ale realny plan podwyższenia jakości życia w Wałbrzychu do roku 2020 poprzez radykalną poprawę stanu środowiska naturalnego w Mieście. Każdy z 7 najważniejszych obszarów działania i zmian przedstawia strategiczne cele jakie postawiono przy realizacji Programu do 2020 r. Jednocześnie w każdym z tych obszarów wskazano metody i narzędzia służące do uzyskania takich ambitnych rezultatów.

Choć wybór obszarów działania i priorytetów ma charakter wybiórczy to opisuje praktycznie wszystkie sfery życia Miasta i jego mieszkańców.

Wałbrzych w 2020 roku powinien być miastem przyjaznym dla mieszkańców, ekologicznie czystym, wiodącym przykładem konwersji środowiska przemysłowego w urbanistyczny wzór czystego miasta XXI wieku.

2. Rowerowy Wałbrzych 2020

Rozwój proekologicznych, alternatywnych form transportu publicznego jest powszechnym zjawiskiem w Europie i na świecie. Rozwój tzw. cywilizacji rowerowej jest wyrazem troski o środowisko naturalne, wspierania indywidualnego prozdrowotnego trybu życia oraz budowania stałych, bliższych więzi wewnątrz społeczności lokalnej oraz identyfikowania się z miejscem zamieszkania. Budowa infrastruktury rowerowej, ułatwienia w poruszaniu się rowerzystów w systemie komunikacyjnym Miasta oraz preferencje w tworzonej prawie lokalnym są niezbędnym narzędziem do osiągnięcia radykalnej zmiany w tym zakresie.

2.1. Program budowy nowych ścieżek rowerowych w mieście - na poziomie ok. 5 - 10 km/rok. Zasada budowy ścieżek rowerowych lub ciągów pieszo- rowerowych przy remontach lub budowie nowych dróg obowiązuje od 2011 r. Istotna zmiana polega na systematycznym, konsekwentnym zwiększaniu sieci dróg rowerowych nie tylko w związku z budową nowych dróg do 2020 r. Koszt realizacji Programu wyniesie ok. 3-4 mln zł rocznie ze środków budżetu Miasta. Ważne znaczenie powinny mieć w tym zakresie inicjatywy w ramach budżetu partycypacyjnego.

2.2. Program „Elektryczny rower miejski” - to przystosowana do topograficznych warunków Wałbrzycha inicjatywa zbudowania sieci wypożyczalni rowerów miejskich posiadających wspomaganie elektryczne. Uruchomienie systemu powinno nastąpić do 2015 r. i wymagać będzie nakładów jednorazowych na poziomie ok. 2 - 3 mln zł. Utrzymanie systemu powinno mieć charakter samofinansujący. Uzupełnieniem systemu elektrycznego roweru miejskiego będzie sieć połączeń z wykorzystaniem elektrycznej rikszy szczególnie w miejscach częściej odwiedzanych przez osoby w wieku senioralnym.

2.3. Program „Aglomeracja Wałbrzyska na rowerze” – to plan budowy systemu ścieżek rowerowych łączących miasta i gminy Aglomeracji Wałbrzyskiej łącznie z obwodnicą rowerową Wałbrzycha. Koszt realizacji całości projektu wyniesie ok. 20 mln zł, z tym, że istniejące już elementy tego systemu (ścieżki rowerowe Wałbrzycha, Walimia, Szczawna Zdrój) zostaną ze sobą logicznie połączone.

2.4. Budowa infrastruktury rowerowej - zbudowanie systemu infrastrukturalnych ułatwień i zabezpieczeń dla osób korzystających z rowerów w Mieście (mała architektura, uchwyty na skrzyżowaniach, bariery ochronne, stojaki) - koszt nakładów z budżetu Miasta powinien wynosić 200 tys. zł/ rok.

2.5. Program „Urzędnik na rowerze” - program zachęcania pracowników instytucji miejskich do korzystania w ramach obowiązków służbowych z roweru, w tym roweru elektrycznego. Zakupione przez Miasto rowery powinny stanowić rzeczywistą alternatywę poruszania się po Mieście w trakcie pracy. Program ten powinien obowiązywać również służby.

3. Czysta woda

Wałbrzych położony w górzystym terenie nie dysponuje wystarczającymi zasobami wody pitnej, która dostarczana jest z wielu źródeł położonych często w dużej odległości od Miasta. Z drugiej strony wody powierzchniowe mają najczęściej charakter strumieni i potoków górskich, co istotnie ogranicza możliwości ich wykorzystania do celów publicznych, stwarzając jednocześnie realne zagrożenia powodziowe. System kanalizacyjny jest rozbudowywany w szybkim tempie m. in. poprzez realizację Programu ISPA z wykorzystaniem środków Unii Europejskiej, ale ukształtowanie terenu istotnie utrudnia ten proces. Postindustrialne następstwa zanieczyszczenia wód powierzchniowych wymagają konsekwentnej działalności naprawczej.

3.1. Program „Przyłącz się” – kontynuacja Programu rozpoczętego w 2011 r. wykonanie wszystkich technicznie i ekonomicznie uzasadnionych przyłączy w miejscach z dostępem do sieci kanalizacyjnej; środki z budżetu Miasta posłużą do współfinansowania wykonania przyłączy do ok. 1000-1200 posesji tak, aby w 2015 r. 100 % posesji było podłączonych do sieci kanalizacyjnej; koszt ok. 2,5 mln zł.

3.2. Program „Przyłącz się PLUS” - rozwinięcie Programu „Przyłącz się” wykonanie do 2016 r. przydomowej (lokalnej) oczyszczalni ścieków lub szczelnego zbiornika we wszystkich posesjach w Mieście, bez dostępu do systemu kanalizacji sanitarnej; środki z budżetu Miasta posłużą do współfinansowania wykonania w/w instalacji; koszt ok. 300 tys. zł/rok.

3.3. Program „Taaaka ryba w Pełcznicy” – systematycznie realizowany wieloelementowy i wieloetapowy program oczyszczania i ochrony wód powierzchniowych w Wałbrzychu, prowadzący ostatecznie do uzyskania w 2020 roku znacznej poprawy stanu czystości wody w Pełcznicy i innych potokach na terenie Miasta, co powinno doprowadzić do ponownego zarybienia tych wód.

3.4. Program „Mała retencja” - budowa małych zbiorników retencyjnych na terenach parkowych i leśnych gromadzących wodę powierzchniową w przypadku gwałtownych, intensywnych opadów, celem ograniczenia ryzyka lokalnych podtopień; środki z budżetu Miasta w wysokości ok. 150 tys. zł/rok, do uzyskania pełnej kontroli spływu wód opadowych w 2020 r.

4. Transport publiczny

Rada Miasta Wałbrzych przyjęła w 2012 r. uchwałę o „Planie zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego w Wałbrzychu i Szczawnie-Zdroju”. Konsekwentnie rozwijany jest nowoczesny system transportu publicznego autobusowego spełniającego najwyższe normy emisyjne. Jednocześnie budowana jest nowoczesna infrastruktura węzłów przystankowych oraz system informacji i zarządzania ruchem w głównych ciągach komunikacyjnych. Sieć połączeń komunikacyjnych jest systematycznie rozwijana, obejmując również inne gminy Aglomeracji Wałbrzyskiej – Jedlinę-Zdrój, Mieroszów, Boguszów-Gorce, Szczawno-Zdrój. System komunikacji publicznej stopniowo stanowić będzie realną, ekologicznie wartościową alternatywę dla transportu samochodowego indywidualnego. Jednocześnie rozwijana „cywilizacja rowerowa” w Mieście umożliwi stopniowe poszerzanie obszarów w ścisłym centrum Wałbrzycha dostępnych tylko dla ruchu pieszego i rowerowego inspirując nowe, ciekawe kierunki budowania i integracji lokalnych społeczności Śródmieścia Miasta. Istotnym elementem uzupełniającym w rozwoju transportu publicznego w Wałbrzychu będzie realizacja idei Wałbrzyskiej Kolei Aglomeracyjnej. Budowa infrastruktury przystankowej przyjaznej dla pasażera i integrującej wszystkie rodzaje transportu publicznego zwiększy atrakcyjność transportu kolejowego, szczególnie w zakresie regionalnym.

4.1. Program „Śródmieście bez spalin” - utworzenie strefy wolnej od pojazdów spalinowych w ścisłym Śródmieściu Miasta z preferencją dla ruchu pieszego, rowerowego i transportu elektrycznego/hybrydowego. Zakres strefy powinien być systematycznie rozszerzany. W zakresie historycznej, najstarszej części Śródmieścia strefa powstanie do 2017 r. Decyzje poprzedzone będą konsultacjami i kampanią społeczną.

4.2. Program „Parking za darmo” – inicjatywa legislacyjna umożliwiająca parkowanie za darmo pojazdom elektrycznym i hybrydowym na terenie Wałbrzycha w strefach płatnego parkingu; termin realizacji w 2013 r.

4.3. Program „Dzień bez samochodu” - 1 dzień w każdym miesiącu dla kierowcy z dowodem rejestracyjnym przejazd autobusem bezpłatny; początek od 2013 r.

4.4. Projekt ”Parkuj i jedź” – budowa węzła przesiadkowego z parkingiem dla ok. 50 samochodów na terenie byłego dworca kolejowego „Szczawienko”, dla pasażerów korzystających z połączenia kolejowego na trasie Wałbrzych-Wrocław i Wałbrzych-Jelenia Góra w formule „park and ride”; koszt realizacji – ok. 8 mln zł; czas realizacji - do 2017 r.

4.5. Projekt „Przystanek kolejowy Wałbrzych Śródmieście” – budowa węzła przesiadkowego kolejowo-autobusowego w śródmieściu Wałbrzycha z kluczową rolą nowego przystanku kolejowego na trasie linii kolejowej nr 274 Wrocław - Jelenia Góra. Węzeł będzie pełnił integrującą rolę strumienia pasażerów w centralnej części Miasta oraz na trasie Wałbrzych-Wrocław i Wałbrzych – Jelenia Góra, a także w Aglomeracji Wałbrzyskiej. Koszt budowy węzła przesiadkowego to ok. 30 mln zł. Czas realizacji - lata 2014-2016.

5. Powietrze

Jakość powietrza w Wałbrzychu radykalnie poprawiła się w ciągu ostatnich 20 lat. Istotne znaczenie miała likwidacja zakładów przemysłu węglowego i modernizacja zakładów koksowniczych. Czystość powietrza w Wałbrzychu należy do najlepszych w Polsce wśród miast powyżej 100 tys. mieszkańców. Problemem istotnym z punktu widzenia jakości życia pozostaje zanieczyszczenie powietrza pyłem zawieszonym tzw. PM10. Źródłem tego zanieczyszczenia jest tzw. niska emisja – tj. głównie piece węglowe, pył uliczny, pył z powierzchni pól i terenów poprzemysłowych. Przekroczenie normy czystości powietrza w zakresie niskiej emisji ma charakter okresowy, związany z warunkami pogodowymi i porą roku. Celem działań w zakresie ograniczenia tzw. niskiej emisji jest osiągnięcie w 2020 r. całorocznego utrzymywania parametrów powietrza w granicach normy.

5.1. „Program Ograniczenia Niskiej Emisji” – wieloletni, wieloelementowy i wieloetapowy program szeregu działań mających doprowadzić do spełniania wszystkich norm powietrza w 2020 r. Program obejmuje likwidację źródeł niskiej emisji - wymiana na kotły/piece gazowe, termomodernizacja budynków, remonty dróg, ciągów pieszych, zalesianie terenów pokopalnianych, utrzymywanie czystości terenów publicznych m. in. poprzez regularne mycie powierzchni publicznych. Celem długofalowym jest całkowite uniezależnienie Wałbrzycha od węgla wykorzystywanego jako źródła ciepła przez mieszkańców, a etap I tego procesu powinien do 2020 r. dać efekt redukcji palenisk węglowych w domach o 50 %.

5.2. „Zielona Energia w Wałbrzychu” – to wieloetapowy i wieloczynnikowy program budowy fundamentów energetycznej samowystarczalności Wałbrzycha w oparciu o źródła energii odnawialnej - budowę kolektorów słonecznych, ogniw fotowoltaicznych na/w budynkach publicznych i prywatnych, wykorzystanie nieużytków, w tym hałd, na budowę farm kolektorów fotowoltaicznych oraz budowę kotłowni wykorzystujących biopaliwa - liście, gałęzie, ścinki drzew, odpady organiczne.

6. Odpady

W 2013 r. nastąpiła prawdziwa rewolucja w gospodarce odpadami komunalnymi w Polsce. Wałbrzych jak wszystkie inne gminy stał się prawnie bezpośrednio odpowiedzialny za odbiór i zagospodarowanie odpadów komunalnych.

Skuteczne, t.j. całkowite i bezpieczne zagospodarowanie odpadów komunalnych, jest celem określonym w harmonogramie realizacji tzw. „ustawy śmieciowej”. W poszczególnych latach każda gmina musi wywiązać się z określonego wzrostu poziomu recyklingu oraz ograniczenia ilości składowania odpadów biodegradowalnych. Wałbrzych musi ten harmonogram również zrealizować.

I tak do 2015 r. będzie poddane recyklingowi i przygotowaniu do ponownego użycia łącznie 20 % papieru, metalu, tworzyw sztucznych i szkła. Celem Programu „Zielony Wałbrzych 2020” jest bardziej skuteczne i szybsze realizowanie gospodarki odpadami komunalnymi niż to jest określone ustawowo.

6.1. „100% recyklingu”- w roku 2020 – 100 % mieszkańców segreguje odpady. Taki cel uda się osiągnąć poprzez prowadzenie intensywnej akcji edukacyjnej w szkołach i przedszkolach (konkursy z nagrodami, akcje zachęcające do ograniczania ilości produkowanych odpadów czy do korzystania z toreb wielokrotnego użytku, wycieczki do instalacji przetwarzania odpadów itp.). Akcja ma na celu budowanie **społeczeństwa recyklingu**.

6.2. „Wałbrzych bez azbestu do 2020r.” Uruchomienie w 2014 r. programu dotacji do działań prowadzących do likwidacji i usunięcia z terenu Miasta wszelkich elementów budowlanych i innych zawierających azbest. Realizacja projektu przebiegać będzie z uzyskanych środków zewnętrznych. Program obejmuje likwidację wyrobów zawierających azbest przez dofinansowanie usunięcia, transportu i unieszkodliwienia tych wyrobów, a także partycypację w kosztach wbudowania nowych materiałów w miejsce usuniętych wyrobów zawierających azbest.

6.3. „Wałbrzych bez składowisk” – program zlikwidowania do 2020 r. wszystkich składowisk obejmujących odpady inne niż komunalne na terenie Miasta. Proces zamykania składowisk wiązać się będzie z rekultywacją terenów po składowiskach. Środki na realizację Programu pochodzić będą np. z WFOŚiGW, NFOŚiGW i budżetu Miasta.

7. Zieleń

Wałbrzych jest Miastem o bardzo rozległych terenach zielonych obejmujących ponad 2,5 tys. ha lasów. Właściwe gospodarowanie terenami zielonymi jest szansą na dalszą poprawę estetyki Miasta, pobudzanie lokalnych inicjatyw społecznych oraz zmniejszenie zjawiska tzw. niskiej emisji pyłów. Wysoka jakość powietrza jest ściśle związana z wielkością powierzchni zielonych w Mieście.

7.1. „Ogrodnik Miejski”- utworzenie tego stanowiska w 2013 r. umożliwi przygotowanie strategii gospodarowania zielenią i nadzór nad realizacją postanowień tej strategii:

- uzgadnianie projektów w zakresie zagospodarowania zielenią planowanych inwestycji,
- planowanie i urządzenie nowych terenów zielonych w mieście,
- nadzór nad ukwieceniem miasta,
- nadzór na zielenią w parkach miejskich,
- budowa i utrzymanie placów zabaw wraz z zielenią,
- konsultowanie nowych nasadzeń.

7.2. „Zielone hałdy 2020” - zakończenie rekultywacji hałd w kierunku leśnym, a co za tym idzie, zwiększenie obszaru lasów w mieście. Zalesienia obejmować będą również składowiska na terenie Miasta, które do 2020 r. powinny zostać zamknięte i zalesione.

8. Edukacja

Realizacja wytyczonych w niniejszym Programie działań będzie poparta prowadzoną na bieżąco kampanią edukacyjną - informacyjną kierowaną do mieszkańców miasta.

Prezydent Wałbrzycha

Roman Szełemej

Uzasadnienie

Na podstawie analizy działań wynikających z Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Miasta Wałbrzycha na lata 2010-2014 z perspektywą do 2018, uwzględniając konieczność większego zaangażowania się wszystkich mieszkańców w poprawę ekologicznej rzeczywistości Wałbrzycha oraz podniesienie świadomości i wiedzy lokalnej społeczności w tym zakresie, opracowany został Program "Zielony Wałbrzych 2020".

Program ten został przedstawiony przez Prezydenta Miasta Wałbrzycha Radzie Miejskiej Wałbrzycha i zyskał Jej akceptację, co znalazło odzwierciedlenie w pozytywnej opinii Rady Miejskiej Wałbrzycha z dnia 24 października 2013 roku Nr 1/03.

W wyniku przeprowadzonych konsultacji społecznych dokument ten znalazł również aprobatę wśród mieszkańców miasta.

Program „Zielony Wałbrzych 2020” jest ambitnym, ale realnym planem podwyższenia jakości życia w Wałbrzychu do roku 2020 poprzez radykalną poprawę stanu środowiska naturalnego w Mieście, mający charakter programu gospodarczego.

W Programie ujęto siedem najważniejszych obszarów działania przedstawionych poniżej:

- I. Rowerowy Wałbrzych,
- II. Czysta woda,
- III. Transport publiczny,
- IV. Powietrze,
- V. Odpady,
- VI. Zieleń,
- VII. Edukacja.

Każdy ze wskazanych obszarów przedstawia strategiczne cele jakie postawiono przy realizacji Programu do 2020 r. Jednocześnie w każdym z tych obszarów wskazano metody i narzędzia służące do uzyskania rezultatów. Wybór obszarów działania i priorytetów ma charakter wybiórczy, jednakże obejmuje praktycznie wszystkie sfery życia Miasta i jego mieszkańców. Realizacja tych działań będzie miała w efekcie znaczący wpływ na rozwój gospodarczy regionu.

Istotnym elementem wsparcia budżetu Miasta w realizacji Programu będą środki Unii Europejskiej z nowej perspektywy finansowej 2014-2020, z programów Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz innych instytucji zewnętrznych.

Realizacja założeń wynikających z Programu Zielony Wałbrzych 2020 przyczyni się do powstania miasta przyjaznego dla mieszkańców, ekologicznie czystego, będącego przykładem konwersji środowiska przemysłowego w urbanistyczny wzór czystego miasta XXI wieku.

Promowanie inwestycji służących ochronie środowiska czy kształtowanie właściwych postaw obywatelskich i zdrowego trybu życia, może w przyszłości przynieść miastu i jego mieszkańcom wymierne korzyści ekonomiczne i społeczne.

Przewodnicząca Rady Miejskiej
Wałbrzycha

Maria Anna Romańska